

Tri tváre rodovej nerovnosti

Sára Majerová

ÚVOD

Rodová rovnosť a jej ľudskoprávny rozmer je základným predpokladom demokratickej a sociálne spravodlivo orientovanej spoločnosti a má pre dnešnú spoločnosť zásadný význam. Jej primárnym zámerom je zachovanie ľudskej individuality poskytnutím dostatočného priestoru pre sebarealizáciu každého jednotlivca a naplnenie jeho plného potenciálu bez obmedzení, či prekážok kladených rodovými stereotypmi a spoločnosťou vytvorenými rodovými rolami.

V dejinách ľudstva však môžeme nerovnosť pohlaví bádať už od jej prvopočiatkov, pričom postupom času tento jav vyústil až do vzniku patriarchálnej spoločnosti, ktorej negatívny dopad vidíme aj v súčasnej miere rodovej nerovnosti prítomnej v rámci takmer všetkých spoločenských vzťahov.¹

Patriarchálny spôsob vnímania totižto presadzuje zidealizované a nerealistické obrazy mužskosti a ženskosti, ktoré mierou ich reprodukcie v spoločnosti vytvárajú vzory určitého ideálu prirodzenosti, čím priam popierajú individualitu každého jednotlivca, a tým aj celkovú rozmanitosť populácie ako takej. Zachovanie rozmanitosti populácie zabezpečením rodovo neutrálneho sociálneho priestoru je pritom predpokladom tak medzinárodného, ako aj európskeho a národného sociálno-hospodárskeho rastu a pokroku.

Predstavy o tom, aké sú a majú byť mužské a ženské vlastnosti vytvárajú rodové predsudky, ktorých slepé nasledovanie vedie k tzv. rodovej stereotypizácii. Zamedzenie rodovej nerovnosti vedúce k plnému využitiu ľudského potenciálu bez obmedzení rodovými rolami a stereotypmi je preto nepochybne kľúčovým krokom k dosahovaniu medzinárodnej, európskej, ako aj národnej hospodárskej či sociálnej prosperity, o ktorú je nutné usilovať.

Abstract

This article is an excerpt from the presented and defended diploma thesis, which in a concise form discusses and points out gender inequality and the problem of a restricted perception of this issue. The ambition of the article is to encourage society to abandon the state of gender blindness and move onto the path of gender sensitivity, which will not ignore the existing state of gender inequality, the diversity of gender identities, or the overall gender-based injustice, hidden in various areas and spheres of social life. The main goal of this article is to provide readers with fundamental information on gender issues in connection to the problem of a restricted perception of gender inequality, and thereby contribute to social awareness of this issue and the need to its elimination.

Keywords

gender, sex, equality, gender inequality, discrimination, gender stereotypes

Author

Mgr. Sára Majerová
Katedra teórie práva a filozofie práva
Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta
sara.majerova@flaw.uniba.sk

Cite

MAJEROVÁ, Sára. Tri tváre rodovej nerovnosti. In *Historia et theoria iuris*, 2023, roč. 15, č. 2, s. 49 – 60.

¹ Patriarchálna spoločnosť je spoločnosťou, v ktorej muži dominujú mocenskej štruktúre celej spoločnosti.

ZÁKLADNÉ PILIERE ROVNOSTI

Dokážeme v dnešnom svete všetci stáť na tej istej štartovej čiare nášho života? Je v spoločenských vzťahoch v skutočnosti nastolená prirodzene fungujúca rovnováha medzi ľuďmi, bez ohľadu na ich biologické, spoločenské či iné rozdielnosti? Je rovnosť reálnou požiadavkou vo svete plnom rôznorodosti, je vôbec tým, o čo by sme mali usilovať?

Tieto a mnohé ďalšie otázky, ktoré sú základom spoločenského diskurzu nielen v rámci témy akou je rodová nerovnosť a rodová diskriminácia, ale rovnako aj mnohých iných spoločenských a sociálno-ekonomických tém, ktorých cieľom je zabezpečiť spomínanú hospodársku ako aj sociálnu prosperitu, je možné si zodpovedať, či aspoň usilovať o ich zodpovedanie až po tom, čo si objasníme esenciálne teoretické základy skúmanej problematiky. Tieto totižto možno označiť za pomyselné nosné piliere, bez ktorých by naše poznanie nebolo úplné, a tým pádom nepostačujúce k pochopeniu, či potenciálnemu vyriešeniu tak kontroverznej a spoločensky skloňovanej témy, akou nepochybne rodová nerovnosť v dnešných dňoch je, a zrejme niekoľko najbližších rokov aj bude.

Priblížime si tie pojmy, ktoré sú pri diskusiách o rodovej nerovnosti skloňované najčastejšie, ako sú pojem rod, pohlavie, rovnosť, rodová rovnosť, rodové normy, rodová citlivosť, rodové hľadisko, rovnaké zaobchádzanie, rovnosť príležitostí, rovnosť výsledkov, rodová identita či rodová rola, rodové stereotypy a niektoré ďalšie.

Prvým zo spomínaných pojmov je pojem rod, ktorý je v kontexte jeho chybného zamieňania s pojmom pohlavie potrebné vnímať v kontexte s týmto pojmom a s poukazom na ich vzájomnú odlišnosť.²

Oba pojmy sú slovenským prekladom anglických pojmov vychádzajúcich z anglosaskej odbornej literatúry. Z tohto dôvodu sú častokrát uvádzane spoločne s ich anglickými ekvivalentmi v podobe „gender“ vo význame rod, a výraze „sex“ pre pohlavie.³

Ak si tieto pojmy rozoberieme na drobné, tak pojem *pohlavie* predstavuje označenie vrodenej telesnej danosti konkrétneho jednotlivca, ktorá vyjadruje jeho príslušnosť k biologickej kategórii muž, intersex⁴ alebo žena.⁵ Pohlavie tak predstavuje základnú kategorizáciu ľudských bytostí, ktoré sú diferencované podľa rozdielnych biologických znakov, akými sú fyziologické prvky, morfológické prvky a skladba reprodukčných orgánov.⁶

Pojem pohlavie nemôžeme stotožňovať s pojmom rod, nakoľko pojem *rod* ako sociálno-kultúrna kategória označuje rozdielnosť rolí, ktoré sú pripisované a spájané s jednotlivými kategóriami pohlaví, čo je akýmsi prvkom usporiadania spoločnosti.⁷ Rod už nepopisuje telesnú

² Simone de Beauvoir, francúzska feministická filozofka a spisovateľka uvádza vo svojom diele „Druhé pohlavie“ z roku 1949: „Človek sa ženou nerodí, ale stáva.“. Týmto prispela k presadeniu myšlienky odčlenenia biologickej a spoločenskej sféry ľudskej identity a položila jeden zo základov rozlišovania medzi pojmom pohlavie a pojmom rod.

³ DUDEKOVÁ, Gabriela et al. Na ceste k modernej žene: Kapitoly z dejín rodových vzťahov na Slovensku. Bratislava: Veda, 2011, s. 14.

⁴ Intersex je označením jednotlivcov s biologicky zmiešanými mužskými aj ženskými pohlavnými orgánmi a črtami.

⁵ Pôvodne diferencovanie pohlaví bolo založené na rozlišovaní chromozomálnej výbavy jednotlivca, podľa ktorej chromozómy XX patria ženskému pohlaviu a chromozómy XY pohlaviu mužskému. Medicínsky a vedecký pokrok však preukázal, že aj muž s chromozómom XY môže vykazovať ženské telesné črty, a naopak. Týmto zistením tak došlo k rozšíreniu kategórií pohlavia o ďalšie, v poradí tretie pohlavie, ktorým je intersexualita.

⁶ ONDEKOVA, Marcela - OČENÁŠOVÁ, Zuzana. *Čo ste chceli vedieť o rode a nemali ste sa koho opýtať: Príručka pre rozvojovú prax*. 1. vyd. Bratislava: Nadácia Pontis, 2012, s. 10.

⁷ PORUBĀNOVÁ, Sylvia. *Realita a výzvy rodovej rovnosti na Slovensku*. Bratislava: Friedrich Ebert Stiftung e. V., 2005, s. 5.

podobu, ktorá je daná a viac menej nemenná,⁸ ale práve naopak, pojmovo vyjadruje meniaci sa spôsob nazerania a presadzovania spoločenských noriem a praktík voči jednotlivým pohlaviom. Týmto spôsobom sa následne vytvárajú jednotlivé spoločenské rodové identity či role, v rámci určitého času a priestoru, s ktorými sú spojené konkrétne požiadavky a vzory správania sa daného pohlavia.⁹

Rod preto možno v stručnosti chápať ako prostriedok nazerania sa na jednotlivca spoločnosťou, ako aj ním samotným, ktorým dochádza k vytváraniu sociálnych úloh a vzorov správania, ktoré spoločnosť pokladá pre vybrané pohlavie v danú dobu za správne, a s ktorými sa daný jednotlivec vnútorne stotožňuje.¹⁰ Týmto spôsobom dochádza k interpretácii vzťahov mužov, transrodových osôb¹¹ a žien v širších súvislostiach, po zohľadnení odlišností ich sociálneho bytia.¹²

So samotným rodom sú často spájané predsudky, stereotypy, posudzovanie okolia, ako aj sebahodnotenie a iné spoločensky vykonštruované predstavy o tom, čo je, a čo naopak nie je vhodné, pre to ktoré pohlavie.¹³ Z týchto predstáv sú následne vo výsledku vytvárané rodové roly alebo identity.

Pojem *rodová rola* je označením pre kultúrny výtvor, závislý od času a priestoru svojho vzniku, ktorý vyjadruje spoločenský postoj k správaniu sa kvázi určeného pre ten ktorý rod.¹⁴ Rodové roly sú vytvárané prostredníctvom *rodových noriem*, ktoré normujú to, čo je späté s ideálom mužskosti či ženskosti.¹⁵ Taktiež samotné *rodové stereotypy* predstavujú v rámci témy rodovej nerovnosti jeden z často skloňovaných pojmov. Popisujú najmä zidealizované a nerealistické obrazy mužskosti a ženskosti, ktoré mierou ich reprodukcie v spoločnosti vytvárajú vzory určitého ideálu prirodzenosti. Tento ideál prirodzenosti následne slúži ako predloha k výchove jednotlivých pohlaví v medziach spoločnosťou stanovenej rodovej predstavy, ktorá popiera individualitu ľudských bytostí.¹⁶

Opozitom k týmto pojmom sú pojmy *rodová citlivosť* a *rodové hľadisko*. *Rodová citlivosť* predstavuje prístup zohľadňujúci prítomnú či potenciálnu rodovú rozdielnosť a odlišnosť účinkov a dopadov výchovy, prístupu spoločnosti, ako aj legislatívy a iných opatrení na jednotlivé rody v rozličných oblastiach sociálneho života. Cieľom rodovej citlivosti je propagácia prístupu, v ktorom sú tak muži, transrodové osoby ako aj ženy rovnocennými aktérmi verejného života a

⁸ Tranzícia, inými slovami zmena pohlavia, je v súčasnej dobe prístupným a prípustným spôsobom zmeny spoločenskej, telesnej a právnej identity človeka, ktorá vedie k vyjadreniu zvolenej rodovej identity tak transrodových, ako aj cisrodových ľudí.

⁹ DUDEKOVÁ, ref. 3, s. 11.

¹⁰ MATEJKA, Ondrej et al. *Antidiskriminačný zákon: Komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer s.r.o., 2017, s. 14.

¹¹ Transrodové osoby, anglicky transgender, je pojmom označujúcim jednotlivcov, ktorých rod nemožno jednoznačne určiť na základe ich pohlavných črtí alebo z pohlavia, ktoré im bolo po narodení prisúdené. Transrodové osoby svoje rodové určenie, ako aj pohlavie, do ktorého sú zaradzované zväčša hneď po narodení na základe biologických znakov, ako napríklad genitálie, odmietajú, čím spochybňujú svoje zaradenie do jednotlivého pohlavia a s tým spojeného začlenenia do tomu zodpovedajúceho rodu, ale presadzujú príslušnosť k tretiemu rodu, transrodu.

¹² PORUBĀNOVÁ, ref. 7, s. 7.

¹³ CVIKOVÁ, Jana – PIETRUCHOVÁ, Oľga (eds). *Ako uplatňovať rodové hľadisko: Aspekty stratégie Európskej únie*. 1. vyd. Bratislava: Aspekt a Friedrich Ebert Stiftung, 2002, s. 8-9.

¹⁴ Ako príklad možno uviesť silný patriarchát moslimských krajín a rodové normy upravujúce postavenie žien v moslimských krajinách, kde možno spomenúť poslušnosť a podriadenosť voči manželovi, nosenie moslimských ženských odevov zakrývajúcich telo ženy, akými sú burka a hidžáb. Iným príkladom je dodnes pretrvávajúci výrazný matriarchát kmeňa Mosuov, etnika žijúceho v himalájskych výšinách, kde ženy stoja na čele verejného života, neuznávajú manželský zväzok a plnia popredné úlohy v rámci spoločenstva, ktoré samé vytvárajú.

¹⁵ GEIST, Bohumil. *Sociologický slovník*. Praha: Victoria Publishing, 1992, s. 348-351.

¹⁶ CVIKOVÁ, Jana – JURÁŇOVÁ, Jana. *Ružový a modrý svet: Rodové stereotypy a ich dôsledky*. Bratislava: Aspekt, 2003, s. 12.

rovnako neodmysliteľnými článkami fungovania celej spoločnosti. V prípade *rodového hľadiska*, alebo tzv. rodovej integrácie hovoríme o prístupe, v rámci ktorého dochádza k zohľadňovaniu spoločenských opatrení a ich praktických dopadov na stav rodovej rovnosti vo všetkých sférach verejného života.¹⁷

Významnými sú ďalej pojmy rodová rovnosť, rovnaké zaobchádzanie a rovnosť príležitostí, ktoré sú taktiež často nesprávne zamieňané. Každý tento pojem vychádza z iného poňatia rovnosti, s ktorým sa spájajú následne aj tri rozdielne vízie rovnosti.¹⁸ V prípade pojmu *rodová rovnosť*, anglicky *gender equality*, je významom pojmu zameriavanie sa na dosiahnutie zmeny v spoločenských pomeroch, ktoré sú vytvárané pre konkrétne rody, čím dochádza k napĺňaniu vízie transformácie.¹⁹ Rodovú rovnosť možno v širšom meradle chápať ako rovné postavenie a rovnaké začlenenie všetkých pohlaví do každej sféry tak verejného, ako aj súkromného života,²⁰ s cieľom dosiahnutia rovnakej možnosti uplatnenia a miery slobody pre všetky rody.

Čo sa týka pojmu *rovnaké zaobchádzanie*²¹, anglicky *equal treatment*, obsahom tohto pojmu je upriamovanie pozornosti na problematiku a oblasť antidiskriminácie, ktorá sa riadi víziou rozdielnosti, alebo inak diferencie. Rovnaké zaobchádzanie predstavuje rovný prístup voči každému bez rozdielu a bez nepriaznivého dopadu pre určitú osobu z dôvodu jeho rodovej či pohlavnej odlišnosti. Rovnaké zaobchádzanie je inými slovami správanie sa voči všetkým osobám bez zohľadňovania a rozlišovania ich pohlavia, rodu, orientácie či iných špecifických odlišností, ktoré je v konečnom dôsledku vo svojej teoretickej podstate úplne nediskriminačné.

Pojem *rovnosť príležitostí*, anglicky *equal opportunities* možno prepojiť s pojmom rovnoprávnosť rodov, nakoľko oba svoju pozornosť smerujú k dosiahnutiu rovnosti východiskových pozícií. Rovnosť príležitostí je stavom stotožnenia možností uplatnenia sa pre všetkých bez rozdielu prameniaceho z ich rodovej príslušnosti, pohlavnému určeniu, spoločenskému statusu alebo ďalších osobitostí. Hlavnou ideou, alebo samotným zámerom rovnosti príležitostí je tak práve vízia rovnakosti.²²

Rodová rovnoprávnosť taktiež vychádza z rovnakej idey ako rovnosť príležitostí, no poskytuje užšie vymedzenie rovnosti v zmysle totožného rozsahu práv pre mužov, transrodové osoby a ženy. Cieľom oboch týchto prístupov je pritom dosiahnutie rovnosti *de iure*, nie už však rovnosti *de facto*.²³

¹⁷ KVAPILOVÁ, Erika – PORUBĀNOVÁ, Sylvia. *Rovnosť rodov: prečo ju potrebujeme?* Bratislava: Stredisko pre štúdium práce a rodiny, 2003, s. 6-7.

¹⁸ Trojicu vízií rovnosti opísala vo svojej knihe „Gender in political theory“ v roku 1999 Judith Squires ako možnosti politického uchopenia problematiky rodovej rovnosti cez prístup rovnosti, diferencie a diverzity.

¹⁹ ONDEKOVA, ref. 6, s. 13.

²⁰ PORUBĀNOVÁ, ref. 7, s. 5.

²¹ Podľa § 2 ods. 1 zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) spočíva dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania v zákaze diskriminácie z dôvodu pohlavia, rodu, náboženského vyznania alebo viery, rasy, príslušnosti k národnosti alebo etnickej skupine, zdravotného postihnutia, veku, sexuálnej orientácie, manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, národného alebo sociálneho pôvodu, majetku alebo iného postavenia z dôvodu oznámenia kriminálnej činnosti či inej protispoločenskej činnosti.

²² ONDEKOVA, ref. 6, s. 13.

²³ V prípade rovnosti *de iure* hovoríme o formálnej rovnosti, ktorá existuje tzv. na papieri, a ktorá je deklarovaná právnymi predpismi ako zabezpečovanie rovnosti príležitostí. V tomto prípade ide o vyjadrenie inštitucionálneho a legislatívneho ukotvenia rovnosti, teda jeho oficiálneho mechanizmu, ktorého cieľom je napomáhať presadzovaniu rodovej rovnosti. Na druhej strane rovnosť *de facto* predstavuje skutočnú rovnosť, často označovanú ako rovnosť výsledkov, ktorá sa sústreďuje na stav rovnosti v praxi, a ktorá je častokrát veľmi vzdialená od deklarovanej formálnej rovnosti *de iure*, na čo sa rovnosť *de facto* snaží reagovať zavádzaním rôznych opatrení zameraných na odstránenie tohto javu.

Posledným pojmom, ktorého význam je potrebné navnímať je pojem *rodová identita*. Identita definujúca seba porozumenie a sebareprezentovanie indivíduí, prostredníctvom ktorých si o sebe vytvárame súbor zväčša stabilných a nemenných charakteristík nám slúži ako prostriedok, ktorým definujeme kým naozaj sme.²⁴ Rodovú identitu z tohto pohľadu preto môžeme definovať ako hĺbkové individuálne vnímanie rodu, či už zodpovedajúce, alebo nie samotnému pohlaviu jednotlivca, ktoré je spojené s uvedomovaním si vlastných telesných a osobnostných črtov, ako aj rodových prejavov.²⁵

Dôležitosť procesu rodovej identifikácie osôb má v prípade snahy o riešenie otázky rodovej nerovnosti neopomenuteľný význam. Táto skutočnosť je odvodzovaná práve zo súčasného nastavenia širokej verejnosti, ktorá funguje primárne v tzv. binárnom modeli rodovej identifikácie, rozoznávajúcej výlučne mužské a ženské rodové identity či prejavy. Tejto skutočnosti je asimilované nielen spoločenské ale aj právne prostredie determinujúce práva a povinnosti osôb. V prípade ambície o vytvorenie rodovo neutrálnej spoločnosti sa preto ako nevyhnutné javí odstránenie tejto binárnosti prostredníctvom poskytnutia vyššej miery ochrany a záujmu voči ostatným rodovým identitám.

V súčasnosti rozoznávame štyri typy rodovej identifikácie, medzi ktoré patrí cisrodovosť, arodovosť, nebinárnosť a transrodovosť.²⁶ *Cisrodovosť* je stavom stotožnenia sa jednotlivca s pohlavným aj rodovým určením vykonaným pri narodení. V prípade *arodovosti* sa jednotlivci vnútorne nestotožňujú so žiadnym rodovým určením, teda nepociťujú príslušnosť k žiadnemu rodu, ani k ich rozmedziu. *Nebinárna rodová identita* znamená nestotožňovanie sa tak s mužskou, ako ani so ženskou rodovou identitou, prípadne stotožňovanie sa s oboma týmito rodovými identitami, či s ich rôznymi kombináciami alebo ich alternáciou, prípadne považovanie rodového sebaurčenia za irelevantné. *Transrodovosť* predstavuje identifikáciu s tzv. tretím rodom. V prípade transrodových osôb dochádza k rozporu medzi biologickým, teda pohlavným a rodovým určením, ktorý je podmienený ich pohlavnou a rodovou atypickosťou.²⁷

Z vyššie uvedených rodových identifikácií sú v súčasnosti vyvodzované a uznávané tri kategórie rodu, ktorými je mužský rod, transrod a ženský rod, pričom však o ich úplnom uznaní je možné polemizovať.

ROVNOSŤ AKO ZÁKLADNÉ VÝCHODISKO A ČO POD ŇOU ROZUMIEŤ

Pojem *rovnosť* je označením pre morálny princíp vybudovaný z hodnôt a ideálov, ktorý je vo svojom základnom význame vyjadrením rovnakej hodnoty skúmanej a posudzovanej entity. Túto rovnakú hodnotu vyvodzuje princíp rovnosti z univerzálnosti ľudskosti ako takej. To znamená, že k formovaniu rovnosti nedochádza žiadnymi osobitnými charakteristikami príznačnými pre danú entitu, akými je v prípade nami skúmanej témy napríklad rod či pohlavie.²⁸

Prejav rovnosti v podobe rovnakej hodnoty možno chápať dvojako, buď ako užšie vymedzenie rovnosti pred zákonom, alebo širšie vymedzenie spočívajúce v rovnosti postavenia. *Rovnosť pred zákonom*²⁹ alebo tzv. formálna rovnosť hovorí o rovnakej platnosti platných právnych predpisov pre všetkých. Hovoríme tak o rovnakej miere záväznosti a rovnakej miere garancie

²⁴ BUTLER, Judith. *Trampoty s rodom: Feminizmus a podryvanie identity*. Bratislava: ASPEKT, 2014, s. 55- 66.

²⁵ Rodové prejavy spočívajú napríklad v spôsobe slovného vyjadrovania, vystupovania či obliekania a podobne.

²⁶ James, Sandy E., et al. *The Report of the 2015 U.S. Transgender Survey*. Washington D.C.: National Center for Transgender Equality, 2016.

²⁷ V odbornej aj laickej verejnosti tu panuje diskusia o tom, či je transrodová rodová identitu potrebné považovať za tretiu podkategóriu cisrodovosti, alebo je potrebné zachovať jej osobitne vyčlenené postavenie.

²⁸ CODE, Lorraine. *Encyclopedia of Feminist Theories*. Londýn - New York: Routledge, 2000, s. 2-6.

²⁹ Rovnosť pred zákonom nachádzame v slovenskom právnom poriadku vyjadrenú ako ústavný princíp v čl. 12 Ústavy Slovenskej republiky: „*Ludia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach.*“

práv a oprávnení vyplývajúcich z právnych predpisov pre každého bez ohľadu na diferencovanosť individuality každého z adresátov. V tejto rovine preto dochádza k principiálnemu zabezpečeniu všeobecne uplatňovaného rovnakého zaobchádzania pred zákonom bez rozdielu, inými slovami k zabezpečeniu zaobchádzania bez predpojatosti. *Rovnosť postavenia*, alebo tzv. sociálna rovnosť je širším vyjadrením rovnosti a vyjadruje základnú rovnosť každého človeka v sociálnych vzťahoch.

Mimo tejto dvojice existuje vymedzenie rovnosti ako rovnosti príležitostí a rovnosti výsledkov, ktorú sme si už sčasti načrtli. *Rovnosť príležitostí* je princíp snažiaci sa o odstránenie bariér existujúcich pri východiskových pozíciách jednotlivých rodov pri snahe uplatniť a začleniť sa do života v spoločnosti. Požiadavkou je v tomto prípade zabezpečenie totožných východiskových podmienok všetkých pohlaví k účasti vo verejnom živote spoločnosti, tak v jej politickej, ekonomickej, ako aj sociálnej sfére, bez zohľadňovania rodových alebo iných obmedzení.³⁰ Cieľom rovnosti príležitostí je vytvorenie rovnakého počiatočného východiskového bodu pre každého, vychádzajúc z fikcie rovnosti ich vlastností, možností, predpokladov či schopností.

Rovnosť výsledkov je princípom zameraným na konkrétny konečný výsledok, ktorý sa dosahuje v reálnom živote. Tento prístup už nie je len deklaráciou rovnosti, ale je rozborom skutočných výsledkov a miery rovnosti, ktorá je dosahovaná v praxi. Cieľom rovnosti výsledkov je dosiahnutie rovnakého výsledku pre každého, napriek odlišným špecifickým vlastnostiam a predpokladom toho ktorého rodu. Skutočnosť, že bez ohľadu na odlišnosti jednotlivcov má byť konečný výsledok rovnaký však neznamena, že nedochádza k zohľadňovaniu týchto rozdielov a prítomnej individuality. Práve naopak, prostriedok dosahovania rovnosti výsledkov je vo väčšine prípadov zameraný na zohľadňovanie a pretavovanie odlišností v predpokladoch a vlastnostiach jednotlivých rodov do praxe.

K zotieraniu rozdielov príležitostí determinovaných príslušnosťou k rodu dochádza zväčša využitím tzv. *pozitívnej diskriminácie*,³¹ ktorá spočíva v zavádzaní rôznych druhov opatrení, ktorých cieľom je vyrovnáť rozdielne postavenie mužov, transrodových osôb a žien pri začleňovaní sa do spoločenského života. Pozitívno-diskriminačné opatrenia sa vyskytujú najmä vo forme povinných kvót, alebo povinného favorizovania znevýhodnených skupín v rôznych oblastiach života, akými je predovšetkým prístup k zamestnaniu, vzdelaniu, zdravotnej starostlivosti a podobne, či vo forme politických programov orientovaných na zlepšenie postavenia rodovo znevýhodňovaných skupín populácie.³²

Rozdiel medzi oboma predostretými pohľadmi venujúcimi sa problematike chápania a uplatňovania princípu rovnosti výstižne ilustruje výrok poprednej kanadskej právničky a sudkyne Najvyššieho súdu Kanady Rosalie Abella, ktorá ho popisuje slovami:

*„Je rozdiel medzi rovnocenným zaobchádzaním s ľuďmi, tak ako je to praxou v rámci občianskeho práva, a zaobchádzaním s ľuďmi ako s rovnými, ako tomu je v oblasti ľudských práv. Pre účely prvého zaobchádzame so všetkými ľuďmi rovnako, na účely druhého sa k ľuďom správame primerane podľa ich rozdielov.“*³³

TRI TVÁRE RODOVEJ NEROVNOSTI

³⁰ ALCOCK, Pete – ERSKINE, Angus – MAY, Margareth (eds.). *The Blackwell Dictionary of Social Policy*. Oxford: Blackwell Publishers Ltd, 2002, s. 85-88.

³¹ Historicky sa pozitívne opatrenia ako právny nástroj po prvý krát objavujú v 30. rokoch 20. storočia v Spojených štátoch, kde bolo ich cieľom kompenzovať neférové praktiky používané voči odborovým zamestnancom na pracoviskách.

³² DEBRECÉNIOVÁ, Jana. *Čo (ne)vieme o diskriminácii*. Bratislava: Občan a demokracia, 2008, s. 10-13.

³³ BACCHI Carol – EVELINE, Joan. *Mainstreaming politics: Gendering practices and feminist theory*. Adelaide: University of Adelaide Press, 2010, s. 49.

Spôsob, akým uvažujeme o povahe spoločenských vzťahov do značnej miery tieto vzťahy určuje a ovplyvňuje, čo je obzvlášť platnou premisou, ak je cieľom nášho záujmu práve nerovnosť naprieč jednotlivými rodmi.

„Môj pracovný vzťah sa ešte viac vyhrotil, keď začal sudca Thomas využívať pracovné situácie na diskusiu o sexe. Pri týchto príležitostiach ma zavolať do svojej kancelárie na konzultovanie správ o otázkach vzdelávania a projektoch, alebo teda aby mi mohol navrhnúť, aby sme kvôli časovej tiesni v jeho rozvrhu išli na obed do vládnej jedálne. Po krátkej diskusii o práci zmenil rozhovor na diskusiu o sexuálnych záležitostiach, v ktorých bol značne konkrétny a podrobne ich opisoval.“³⁴

Ak sa pozrieme na problematiku rodovej nerovnosti z pohľadu žien, je nám viac než zrejmé, že oblastí, v ktorých dochádza k znevýhodňovaniu žien z dôvodu ich rodu je nespočetné množstvo. Začať možno už pri všeobecnej rodovej diskriminácii, ktorá sa prejavuje vo vnímaní žien ako tzv. slabšieho pohlavia.³⁵ Ak si priblížime spôsob nazerania na ženský rod zistíme, že vnímanie žien je uskutočňované cez optiku rozdielností medzi mužmi a ženami, ktorej primárnym východiskom je zdôrazňovanie ich rozdielnosti.

Pravdivosť tejto skutočnosti si v praxi môžeme demonštrovať na bežne skloňovanom označení žien ako tzv. opačného pohlavia. S takouto definíciou spája spoločnosť rozdielne požiadavky a predpoklady pre život toho ktorého rodu, ako aj pre ich vlastnosti, či schopnosti.³⁶ Prejav tejto údajnej rozdielnosti vidíme pretavené do všetkých sfér verejného aj súkromného života, v rámci ktorých dochádza v mnohých oblastiach k rodovej diskriminácii žien.

„Paragraf 214 daňového zákona predpokladá, že opatrujúcou osobou musí byť žena, čo je diskriminácia na základe pohlavia smerovaná voči mužom.“³⁷

Pokiaľ je našou víziou rodovo neutrálna spoločnosť, nemôžeme zabúdať ani na problematiku, ktorou je tzv. mužská otázka, teda otázka úlohy a postavenia mužov v rámci problému existujúcej rodovej nerovnosti, či otázky podpory rodovej rovnosti. Na to, aby bolo možné spoločnosť podrobiť premene smerom k rodovo spravodlivým vzťahom je nemenej potrebné zamerať sa na rodovú diskrimináciu, s ktorou sa stretávajú muži. Hovoriť tu možno tak o ich role otca a otázke začlenenia mužov do rodinného života, ako aj o tzv. ženskej sfére³⁸ a jej neprístupnosti pre mužov, či iných oblastiach, v ktorých sa muži potykajú s rodovou diskrimináciou. Ako vidíme, tak v rámci mužskej otázky možno poukázať hneď na niekoľko oblastí, v ktorých najčastejšie pozorujeme nepriaznivý stav rodovej stereotypizácie smerovanej voči mužskému rodu v rovnako alarmujúcej miere.

Nasledovanie rodových stereotypov, ako sme sa mohli presvedčiť, nepoškodzuje výlučne ženy, ktoré síce sú primárnymi obeťami diskriminácie na základe pohlavia, nie sú však jedinými obeťami takéhoto nerovného zaobchádzania. Muži tak rovnako ako ženy, súperia s rodovými

³⁴ Anita Hill vo veci *Anita Hill vs. Clarence Thomas* o sexuálnom obťažovaní na pracovisku.

³⁵ Ako protiargument k presadzovaniu rozdielnosti rodov možno na tomto mieste uviesť tú skutočnosť, že z biologického hľadiska je medzi DNA žien a DNA mužov badateľný len nepatrný rozdiel, ktorý je porovnateľný s rozdielom DNA medzi jedincami bez ohľadu na pohlavie.

³⁶ CVIKOVÁ, Jana – DEBRECENIOVÁ, Janka – KOBOVÁ, Ľubica. *Rodová rovnosť*. Bratislava: Občan a demokracia, 2007, s. 1.

³⁷ Ruth Bader Ginsburgová vo veci *Charles E. Moritz v. Commissioner of Internal Revenue* o Hlave 26 kódexu federálnych predpisov Spojených štátov Amerických – Daňový zákon Spojených štátov Amerických, § 214 písm. a): *„Všeobecné pravidlo: Povolí sa odpočet výdavkov, ktoré v priebehu zdaňovacieho obdobia zaplatil daňovník, ktorý je ženou alebo vdovou osobou, alebo manželom, ktorého manželka je práceneschopná alebo je v ústave na starostlivosť o jednu alebo viac nezaopatrených osôb. (podľa písmena d) ods. 1), ale len vtedy, ak ide o starostlivosť s cieľom umožniť daňovníkovi zárobkovú činnosť.“*

³⁸ Do čisto ženskej sféry spadajú napríklad preferenčne ženské povolania, otázky sociálneho zabezpečenia alebo iných finančných príspevkov, či pozitívno-diskriminačné opatrenia zamerané a poskytované predovšetkým ženám, prípadne rôzne oblasti záujmu, ako je napríklad starostlivosť o pleť a telo a.i.

mantinelmi a vzormi, ktoré od nich spoločnosť vyžaduje a očakáva, a ktoré vedú k diskriminácii na základe ich pohlavia a rodu.³⁹

„Chcel by som, aby moje vnímané pohlavie či rod nebolo relevantné. Mal by som byť schopný robiť si svoju prácu a aby sa so mnou zaobchádzalo spravodlivo a úctivo bez ohľadu na to, ako sa prezentujem. Len chcem, aby mi bolo dovolené byť samým sebou a nemusel som sa trápiť kvôli iným, pretože nie som v ich očiach ani mužom a ani ženou.“⁴⁰

Tretou a neoddeliteľnou súčasťou problematiky rodu a rodovej nerovnosti v spoločnosti je v súčasnosti aj tzv. transrodová otázka, teda otázka vnímania a akceptácie existencie tretieho rodu. V prípade problematiky transrodových osôb ide do istej miery o skutočne osobitnú problematiku, ktorej základ je ale rovnaký, a to v rodovej nerovnosti a jej dopade na ľudské životy.

Transsexualita bola do roku 2019 podľa Medzinárodnej klasifikácie chorôb zaradená medzi poruchy rodovej identity a prezentovaná ako určitá vada daného jedinca.⁴¹ V máji roku 2019 však došlo k miernemu zlepšeniu tohto stavu tým, že Svetová zdravotnícka organizácia zmenila klasifikáciu transsexualizmu v medzinárodnej klasifikácii chorôb na tzv. rodový nesúlad, ktorý predstavuje výrazný a trvalý nesúlad medzi prežívaným rodom jedinca a jemu priradeným pohlavím, ktorý vedie častokrát k túžbe po zmene pohlavia, a to tak, aby jedinec mohol žiť a byť prijímaný ako osoba prežívaného rodu.⁴²

Nakoľko v prípade transrodových osôb dochádza k odlišnému rodovému chápaniu samého seba, vo väčšine prípadov v rodovej identifikácii s opačným pohlavím, dochádza tu často k prepojeniu aj s otázkou sexuálnej orientácie, ktorá nezriedka nasleduje zvolenú rodovú identitu jednotlivca. Bohužiaľ je toto jedným z prvkov, ktoré sťažujú postavenie transrodových osôb v spoločnosti a prehlbujú transrodovú rodovú nerovnosť. Nakoľko je sexuálna orientácia, ktorá nezodpovedá stereotypne nastaveným mantinelom spoločnosti taktiež jedným zo súčasných sociálnych problémov, existuje žiaľ aj dnes, v prípade otázky akceptácie a tolerancie transrodových osôb vo vzťahu k širokej spoločnosti omnoho väčšia medzera, než aká je medzi ostatnými rodmi, čo tvorí problém rodovej nerovnosti smerovanej voči transrodovým osobám najalarmujúcejší z trojice nevyriešených sociálnych neduhov dnešnej spoločnosti.

RODOVÁ NEROVNOSŤ OPTIKOU DNEŠNEJ SPOLOČNOSTI

Pre riešenie akéhokolvek problému, je pre dosiahnutie želanej zmeny potrebné zistiť, aký je názor a pohľad verejnosti na danú tému. Tak tomu nepochybne je aj v prípade problému rodovej rovnosti, ktorý ako taký dokonca vychádza z mienky a nastavenia spoločnosti.

Aby sme porozumeli verejnej mienke, bolo potrebné vytvoriť dotazník ako štruktúrovanú formu získavania odpovedí na konkrétne otázky, ktorého cieľom bola analýza odpovedí respondentov so zámerom získania informácií, ktoré nám poslúžia k overeniu si pravdivosti či nepravdivosti dvoch hlavných hypotéz. Prvá hypotéza znie: *„stav rodovej nerovnosti podmieňuje skutočnosť, že súčasná verejnosť nemá hlbšie znalosti o problematike rodovej nerovnosti“* V prípade druhej hypotézy je cieľom overiť, že: *„vnímanie problematiky rodovej nerovnosti je zamerané prevažne na ženskú otázku“*.

³⁹ ŠIMÁČKOVÁ, Kateřina – HAVELKOVÁ, Barbara – ŠPONDOROVÁ, Pavla (eds.). *Mužské právo: Jsou právní pravidla neutrální?* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020, s. 7.

⁴⁰ Vyjadrenie anonymnej transrodovej osoby vo veku 42 rokov zo Spojeného kráľovstva pre Agentúru EÚ pre základné práva, cit. z Agentúra Európskej únie pre základné práva. *Byť trans v EÚ: Porovnávací analýza údajov z prieskumu o osobách zo skupiny LGBT v EÚ*. Viedeň: Úrad pre publikácie, 2014, s. 3.

⁴¹ FIFKOVÁ, Hanka, et. al. *Transsexualita a jiné poruchy pohlavní identity*. Praha: Grada Publishing a.s., 2008, s. 16.

⁴² METEŇKANYČ, Olexij M. Nútená kastrácia ako povinná podmienka pri prepise rodu v podmienkach Slovenskej republiky. In: *COMENIUS - UK v Bratislave*, Bratislava, december 2021, s. 6-8.

Z predchádzajúceho výkladu sme mohli zistiť, že vnímanie problematiky rodovej nerovnosti je ovplyvnené rôznymi faktormi, čo determinovala aj voľba dotazníkových otázok, ktorých úmyslom bolo objasniť postoje súčasnej verejnosti k problematike rodovej nerovnosti a jej trojakému rozmeru.

V rámci zvolenej skupiny dotazníkových otázok je preto zvolená cesta získavania a analyzovania základných informácií respondentov a ich všeobecnej, respektíve ich prirodzenej a východiskovej reakcie, či vedomosti o problematike rodovej nerovnosti.

Relevantná vzorka analýzy je tvorená 111 respondentmi prevažne ženského pohlavia a ženského rodu, sekundárne mužského pohlavia a rodu, pričom sa podarilo osloviť aj 5 respondentov intersexuálneho pohlavia, z ktorých sa 4 identifikovali ako transrodové osoby a jedna osoba sa neidentifikovala so žiadnym z uvedených rodov, rovnako ako tri respondentky ženského pohlavia.

Čo sa týka vekového zloženia skúmanej vzorky respondentov je vekový priemer opýtaných vo výške 22 rokov. Najväčšie zastúpenie mali respondenti vo veku od 21 do 30 rokov (40 respondentov) a respondenti vo veku od 41 do 55 rokov (31 respondentov).

V prípade transsexuálnych, transrodových a rodovo neurčených osôb možno na tomto mieste uviesť, že v prípade všetkých troch kategórií išlo o respondentov s vekovou hranicou nepresahujúcou vek 30 rokov. V prípade transsexuálnych osôb spadali všetci 5 respondenti do vekovej skupiny do 20 rokov, v prípade respondentiek ženského pohlavia, ktoré sa neidentifikovali so žiadnym rodovým určením išlo v jednom prípade o respondentku vo veku do 20 rokov a o dve respondentky vo veku do 30 rokov.

Z uvedeného možno konštatovať, že v prípade tretieho pohlavia a tretieho či neurčeného rodu môžeme sledovať prienik týchto nových spôsobov rodového vnímania a identifikovania sa výlučne u mladšej populácie.

Čo sa týka znalosti pojmu rodová nerovnosť 73% z opýtaných odpovedalo kladne, teda presne 81 respondentov daný pojem poznalo, 25% (28 respondentov) si nebolo istých a len 2 respondenti tvoriaci vzorku 2% tento pojem nepoznali. V prípade 2 odpovedí, v zmysle ktorých dané osoby pojem rodová nerovnosť nepoznajú išlo v oboch prípadoch o mužských respondentov. Z odpovedí tak môžeme konštatovať, že povedomie dnešnej verejnosti o existencii problému rodovej nerovnosti je nepopierateľné a nemožno jeho údajnou absenciou ospravedlňovať nečinnosť pri riešení stavu nerovnosti odvolávaním sa na neprítomnosť verejného záujmu či vedomosti o danej problematike.

Pre overenie si znalosti pojmu rodová nerovnosť sme sa zamerali na otázku, ktorej cieľom bolo hlbšie analyzovať to, čo si pod daným pojmom respondenti predstavujú. Trojicu definícií, ktoré vo výraznej miere prevyšovali v odpovediach respondentov tvorili tie, v zmysle ktorých bolo prezentované vnímanie významu rodovej nerovnosti ako diskriminácie na základe rodovej identity 37% (41 respondentov), diskriminácie na základe pohlavia 34% (38 respondentov) a do tretice ako diskriminácie žien 24% (27 respondentov).

V zmysle uvedeného možno na jednej strane konštatovať dostatočnú znalosť respondentov o skutočnom význame pojmu rodová nerovnosť, ktorý spočíva v diskriminácii na základe rodovej identity, pričom je možné rozšíriť význam tohto pojmu aj na diskrimináciu na základe pohlavia, nakoľko v prípade rodovej a pohlavnej diskriminácií dochádza vo väčšine prípadov k prelínaniu týchto dôvodov rozdielného zaobchádzania.

Na druhej strane však možno konštatovať aj signifikantný názor respondentov, v zmysle ktorého dochádza k zúženému vnímaniu rodovej nerovnosti ako výlučne ženského problému, kedy obeťami nerovnosti podľa súčasného názoru 43% opýtaných (48 respondentov) sú primárne ženské obeť. Túto skupinu respondentov pritom vo väčšine tvorili práve respondenti nad 41 rokov (28 respondentov vo veku nad 41 rokov, 3 respondenti vo veku nad 55 rokov).

V prípade respondentov do 20 rokov, na druhú stranu všetci respondenti označili ako definíciu pojmu rodová nerovnosť diskrimináciu na základe rodovej identity (17 respondentov).

Čo sa týka osobnej skúsenosti s dôsledkami rodovej nerovnosti predmet skúmania smeroval k tomu, do akej miery narúša rodová nerovnosť život respondentov. V prípade odpovedí možno konštatovať 48% zastúpenie kladnej odpovede, v zmysle ktorej sa daní respondenti stretli v osobnom živote s rodovou nerovnosťou, a to buď osobne (29 respondentov), alebo sprostredkované (24 respondentov). V tejto skupine respondentov sa pritom nachádzalo 6 mužských respondentov, osobne sa s rodovou diskrimináciou stretlo všetkých 5 transsexuálnych respondentov a zvyšných 42 odpovedí patrilo ženám. V prípade negatívnej odpovede možno konštatovať dominantu mužských respondentov (32), ktorý sa nestretli s pojmom rodová nerovnosť.

V zmysle uvedeného tak vidíme jednak vážnosť toho, že 100% z transsexuálnych a transrodových osôb pociťuje v skutočnom živote rodovo diskriminačné zaobchádzanie, spolu so 42 ženami (62% z celkového počtu), ktoré taktiež boli obeťami či svedkami rodovej diskriminácie. Nemožno však opomenúť ani 6 mužských respondentov, ktorých taktiež postihli negatívne následky rodovej nerovnosti.

V predmetnej otázke pritom aj napriek tomu, že sa nejednalo o povinnú otázku na túto odpovedalo 110 respondentov z celkového počtu 111. Rovnako žiaden z respondentov nevyužil možnosť označenia odpovede, v rámci ktorej by neuviedol na túto otázku odpoveď, z čoho môžeme vyvodiť záver, že sa nejedná o prílišne citlivú tému, v prípade ktorej by riešeniu tohto problému prekážala rezervovanosť verejnosti.

Z výsledkov analýzy dotazníka môžeme uviesť konštatáciu, v zmysle ktorej bol preukázaný záver, že pojem rodová nerovnosť je pre respondentov v významnej miere známy, respondenti poznajú význam tohto pojmu a dokonca sa v značnej miere s týmto pojmom stretávajú aj v osobnom živote, čo potvrdzuje rozšírenosť tohto problému v súčasnej spoločnosti. V prípade stavu rodovej nerovnosti v dnešnej spoločnosti možno tiež konštatovať, že primárnymi obeťami rodovo diskriminačného zaobchádzania sú v prvom rade transrodové osoby, sekundárne ženy, pričom pomer mužských obetí tohto zaobchádzania síce bol značne nižší, avšak bol rovnako prítomný, čo potvrdzuje, že sa v rámci rodovej nerovnosti jedná o prierezový a mnoho dimenziálny problém.

Rovnako možno vyzdvihnúť, že výsledky analýzy preukazujú hlbšie vedomosti o existencii a skutočnom význame pojmu rodová nerovnosť u mladších vekových skupín respondentov, čo potvrdzuje aktuálnosť danej problematiky a prenikanie potreby jeho riešenia v súčasnej spoločnosti, v ktorej z dôvodu vyššej mobilnosti sú primárnym príjemcom a rozširovateľom informácií o rodovej nerovnosti práve respondenti pod vekovou hranicou 30 rokov. Rodovo citlivejšie vnímanie pritom mali ženy a transrodové osoby, ktoré mali osobnú skúsenosť s negatívnym dopadom rodovej diskriminácie v reálnom živote, čo podčiarkuje negatívnosť dopadov takéhoto zaobchádzania na psychiku a spoločenské cítenie či vnímanie okolia danými osobami.

Prierezovo tak možno potvrdiť existenciu generačnej priepasti pri vnímaní rodu a jeho seba identifikovania, v zmysle ktorého je pre mladšie generácie príznačnejší otvorenější, informovanejší a tolerantnejší postoj k rodu a jeho rôznym podobám, a v zmysle ktorého je pre staršie generácie príznačnejší skôr uzatvorený, stereotypný a konzervatívny pohľad na problematiku rodu a rodovej nerovnosti.

Analytické výsledky taktiež potvrdzujú, že respondenti vo výsledku vnímajú problematiku rodovej nerovnosti v značnej miere ako výlučne ženský problém, pričom otvorenosť v tomto smere rovnako pozorujeme skoro výlučne u mladších respondentov.

Záverom možno uviesť, že otázka rodovej rovnosti a problém s jej nedosahovaním je všeobecne známou a v súčasnosti už netabuizovanou témou naprieč rôznymi vekovými skupinami, ktorej potrebu riešenia pociťuje majorita opýtaných.

Zhrnutím poznatkov možno predstaviť výsledky analýzy dotazníkovej formy získavania relevantných informácií v podobe posúdenia pravdivosti, respektíve nepravdivosti stanovených hypotéz.

Posúdením výsledkov analýzy došlo k vyvráteniu pravdivosti prvej stanovenej hypotézy, ktorej základné tvrdenie spočívalo v tom, že stav rodovej nerovnosti podmieňuje skutočnosť, že súčasná verejnosť nemá hlbšie znalosti o problematike rodovej nerovnosti, nakoľko možno badať značnú mieru povedomia verejnosti o danej problematike a pozitívne ohlasy smerom k riešeniu tohto stavu, a to aj napriek dominantnému negatívnemu postojú starších vekových skupín k danej oblasti.

V prípade druhej hypotézy došlo na druhú stranu k potvrdeniu pravdivosti tvrdenia, že vnímanie problematiky rodovej nerovnosti je zamerané prevažne na ženskú otázku, nakoľko naprieč celou vzorkou respondentov prevažovalo citlivejšie vnímanie prítomnosti diskriminácie práve voči ženskému rodu, a k niekde miernemu, no v značnom rozsahu aj k úplnému opomínaniu mužskej otázky a výraznej rezervovanosti voči otázke transrodových osôb.

ZÁVER

Výsledky prezentovanej analýzy preukazujú, že pojem rodová nerovnosť je pre respondentov v signifikantnej miere známa. Respondenti poznajú význam tohto pojmu a dokonca sa v značnej miere s rodovou nerovnosťou stretli aj v osobnom živote, čím sa potvrdzuje rozšírenosť tohto problému v dnešnej spoločnosti. V prípade súčasného stavu rodovej nerovnosti možno v zmysle analytických výsledkov poukázať na záver, v zmysle ktorého je preukázané, že problematika rodovej nerovnosti je živou spoločenskou témou, presnejšie sociálnym problémom, o ktorého riešenie je vykazovaný záujem, pričom však existujú viaceré prekážky k ceste rodovej senzibilitate a tolerancii.

Medzi najzávažnejšie prekážky v ceste k rodovo neutrálnej spoločnosti nutno zaradiť predovšetkým pretrvávajúci zúžený pohľad laickej a častokrát aj odbornej verejnosti na problém, ktorým rodová nerovnosť je. Slovenská verejnosť v politickej sfére, ktorá do veľkej miery tvorí a mení verejnú mienku nešťastným spôsobom používa naratívy vo vzťahu k transrodovým ľuďom čím sa nesporne prispieva k podporovaniu štrukturálneho násillia voči tejto minoritnej skupine osôb v našej spoločnosti.⁴³ Tento prístup sa prejavuje tou skutočnosťou, že primárnymi obeťami rodovo diskriminačného zaobchádzania sú na základe spoločenskej mienky v prvom rade ženy, pričom sú opomínané transrodové osoby, ktoré v súčasnosti znášajú najvyššiu mieru rodovej diskriminácie, ako aj muži, ako obeť zamlčanej rodovej diskriminácie, či negatívnych dopadov extrémistických pozitívno-diskriminačných opatrení smerovaných k posilneniu postavenia žien, častokrát na úkor mužského rodu, čím nedochádza k vyrovnávaniu existujúcej rodovej nerovnosti, ale naopak k jej prehlbovaniu.

V zmysle získaných a vyššie prezentovaných poznatkov možno však úplným záverom pozitívne konštatovať, že presadzovanie princípu rodovej rovnosti a záujem spoločnosti o odstránenie rodových predsudkov a zamedzenie rodovej diskriminácie akceleruje a to predovšetkým medzi mladšou populáciou. Týmto sa problematika rodovej rovnosti stáva novým fenoménom mladých generácií a novým impulzom pre spoločenský prerod, ktorý dúfajme môžeme očakávať od druhého desaťročia 21. storočia.

Ideu tohto článku a snahy o zviditeľnenie problematiky rodu a rodovej rovnosti v jej plnom rozsahu možno najlepšie demonštrovať a zhrnúť za pomoci citátu americkej novinárky a aktivistky za práva žien Glorie Stein, ktorý znie:

⁴³ BATKA, Ľubomír. TRANSRODOVOSŤ, INTERSEXUALITA, AUTONÓMIA, MOC A NÁSILLIE. In: BATKA, Ľubomír et al. *Quo vadis postavenie transrodových ľudí na Slovensku?* Bratislava: Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 2023, s. 146 – 147.

„Rodovo neutrálna spoločnosť je takou spoločnosťou, kde neexistuje slovíčko “rod“ a v ktorej každý môže byť sám sebou.“⁴⁴

Preto nesmieme zabúdať, že rod je kontinuum slúžiace k porozumeniu individuality a jedinečnosti každého jednotlivca, ktorá je neodmysliteľným predpokladom ďalšieho pokroku celej ľudskej populácie a nemožno bez nej sledovať pokračujúci rozvoj, na ktorý sme dnes zvyknutí.

⁴⁴ Gloria Stein: *„A gender-equal society would be one where the word ‘gender’ does not exist: where everyone can be themselves.“*